

KÖRFEZ KRİZİ SONRASI KATAR'IN ENERJİ POLİTİKALARI: LNG'YE YÖNELİM

“

Son aylarda Körfez ülkeleri enerji politikaları konusunda da sorunlar yaşamaktadır. Uluslararası ve bölgesel örgütler nezdinde daha fazla karşı karşıya gelen Körfez ülkelerinin dikkatleri son aylarda petrol piyasasının durumu ve özellikle sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) üretimi ve ihracatı konusuna yönelmiş durumda diyebiliriz.

”

Gökhan Erel

Araştırma Asistanı, ORSAM

Ambargocu devletler Suudi Arabistan, BAE ve Bahreyn ile Katar'ı karşı karşıya getiren Körfez krizi sadece politik sonuçlar doğurmakla kalmadı. Körfez'in bölgesel güvenlik örgütü Körfez İşbirliği Konseyi'nin (KİK) işlevsiz bir yapıya dönüşmesini tetikleyen, bölge güvenliğini tehdit eden ve bölge ülkelerinin yeni ortaklar aramasına sebep olan kriz, aynı zamanda enerji sektöründe de bir takım sonuçlar doğurdu. Şu an için, krizin ne zaman çözüleceğine dair ufukta belirgin işaretler görünmüyor. Ambargocu

devletlerin, ABD Başkanı Donald Trump tarafından da desteklenen arabuluculuk ve diyalog girişimlerini reddetmeleri ve öngörülemeyen manevraları sebebiyle, en azından kısa ve orta vadede krizin devam edeceği ileri sürülebilir.

Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)'nin temelsiz iddialara dayanarak harekete geçmeleri neticesinde meydana gelen kriz, bu iki ülke aleyhine sonuçlar üretmeye devam ediyor. Krizin patlak vermesinden bu yana, ambargocu devletler ve Katar arasında birçok konu uluslararası mercilere taşındı. Bunlar arasında ticaret davaları, insan hakları meseleleri, hatta spor meseleleri dahi bulunuyor. Krizin uluslararası ve böl-

gesel örgütlere taşınmasında, Katar'ın Suudi Arabistan'ın baskılarını umursamayan manevraları etkili oldu. Son aylarda Körfez ülkeleri enerji politikaları konusunda da sorunlar yaşamaktadır. Uluslararası ve bölgesel örgütler nezdinde daha fazla karşı karşıya gelen Körfez ülkelerinin dikkatleri son aylarda petrol piyasasının durumu ve özellikle sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) üretimi ve ihracatı konusuna yönelmiş durumda diyebiliriz.

Katar'ın OPEC Kararı

Küresel petrol piyasasında ülkelerin ne kadar petrol üreteceği ve petrol fiyatlarının hangi düzeyde olması gerektiği konusunda Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü'nün (OPEC) etkili bir pozisyonda olduğu kabul edilmelidir. 2018 yılının son aylarında yaşanan gelişmeler 2019 yılına da taşındı ve bu gelişmeler hem Körfez ülkelerinin enerji politikaları hem de Körfez krizinin ne kadar daha süreceği konusunda bize birtakım ipuçları sunuyor.

OPEC 2017 yılı sonu verilerine göre, Körfez ülkeleri Suudi Arabistan, Irak, İran, BAE, Kuveyt ve Katar'ın petrol üretimi toplam OPEC rezervlerinin %65,4 kadarnya denk gelmektedir. Bu yüzden OPEC'in petrol piyasalarında etkisi fazladır. Fakat, Umman örneğinde görüldüğü gibi, OPEC'e dahil olmamak da bölge ülkeleri için bir seçenektir. Umman, bazı OPEC üyelerinden daha fazla, günlük 900 bin varil petrol üretmektedir.

Verilerin de desteklediği üzere, ambargo altında tutularak bölgesel politikalar ile Suudi-BAE kısıkcı altına alınmaya çalışılan Katar'ın günlük 600 bin varillik petrol üretimi OPEC rezervlerinin %2'sine denk gelmektedir. Karşılaştırma yapmak gerekirse petrol devi Suudi Arabistan'ın günlük üretimi 10 milyon varil civarındadır.

Son dönemlerde Ortadoğu ve Körfez bölgesinde enerji sektöründe önemli gelişmeler yaşandı. Katar, 2 Aralık 2018 tarihinde 1961 yılından bu yana üye olduğu OPEC'ten "teknik sebepler" dolaısıyla ayrıldığını açıkladı. 1 Ocak 2019 tarihinden itibaren geçerli olan karar ile ilk defa bir Körfez ülkesi OPEC üyeliğini sonlandırmış oldu. OPEC içerisinde Suudi Arabistan'ın lider konumu, daha az petrol üreten devletlerin taleplerinin dikkate alınmaması, ambargo altında da olsa Katar'ın otonom ve bağımsız bir karar almasına engel olamadı. İzleyen süreçte Brent tipi petrol fiyatları 62 dolara kadar yükseldi.

Katar'ın OPEC'ten ayrılma kararının nedeni, Muhammed bin Selman'ın velayet prens olarak atan-

ması ile daha agresif hale gelen Suudi Arabistan'ın bölgesel politikalarında aranabilir. Nitekim, Katar'ın bu kararının, Suudi Arabistan'ın OPEC içerisindeki hegemonyasına da bir darbe vurduğu ileri sürülebilir. Katar, 9 Aralık 2018 tarihinde Riyad'da gerçekleştirilen KİK zirvesine de düşük düzeyde katılım gerçekleştirmiş ve Suudi Kralı Selman bin Abdülaziz'in Katar Emiri'ni zirveye davet eden mektubu karşılık bulamamıştı. Bu gelişmelerden de anlaşıldığı üzere Katar, Körfez krizi sonrasında Suudi Arabistan'ın bölgesel nüfuz alanından çıkma çabalarına enerji alanında da hız vermiş ve Suudi Arabistan'a attığı diplomatik çabaları da bu politikasına eklemiştir.

“

Her şeyden önce, petrol üretimi Katar ekonomisi için güvenilecek tek kaynak değildir. Katar, komşu Körfez ülkeleri kadar büyük petrol gelirlerine sahip olmamasına rağmen, dünyada kişi başına düşen gelir hesaplamasında en yüksek orana sahip ülke konumundadır.

”

LNG İhracatına Yönelim

Katar'ın OPEC kararının arkasında yetkililerin belirttiği “teknik sebepler” in yanında, daha önemli sebeplerin olduğunu tahmin edebiliriz. Her şeyden önce, petrol üretimi Katar ekonomisi için güvenilecek tek kaynak değildir. Katar, komşu

Körfez ülkeleri kadar büyük petrol gelirlerine sahip olmamasına rağmen, dünyada kişi başına düşen gelir hesaplamasında en yüksek orana sahip ülke konumundadır. Bu zenginliğin oluşmasının nedenlerinden birisi de Katar'ın LNG üretimine verdiği büyük önemdir. Katar, bilindiği gibi Rusya ve İran'dan sonra gaz rezervleri bakımından küresel anlamda üçüncü sırada bulunmaktadır. İran ile ortak bir rezerv sahasını paylaşan Katar, aynı zamanda, LNG ve helyum ihracatı açısından dünyada birinci sırada yer almaktadır. Yukarıda bahsedilen teknik sebepler bir tarafa, Katar OPEC hamlesi ile LNG üretimine ne kadar önem verdiğini göstermiştir. Petrolün kullanımının daha da azalacağı tahminlerinin yapıldığı bugünlerde, en temiz fosil yakıt olarak değerlendirilen LNG'ye yönelik talebin uzun dönemde artmasını bekleyebiliriz. LNG'ye olan küresel talebin artması, Katar'ın ekonomik olarak daha istikrarlı hale gelmesini ve dolayısıyla daha otonom kararlar alabilen bir ülkeye dönüşmesini sağlayabilir. Dolayısıyla Katar'ın son dönemlerde LNG ihracatına daha fazla ağırlık vermesi, hem kendisine enerji alanında

yeni pazarlar ve yeni ortaklar bulmasına imkân tanımış, hem de ambargonun ekonomik ve enerji ile ilgili olumsuz etkilerini minimize etmesine katkıda bulunmuştur.

Fakat LNG üretimine ve ihracatına verilen önem, petrol üretiminin tamamen göz ardı edildiği anlamına gelmemektedir. Küresel petrol arzında kısıtlamaya gidildiğini hesaba katarsak, Katar daha stratejik bir konuma yükselmektedir. 6 Aralık 2018 tarihinde Viyana'da yapılan OPEC ve OPEC-dışı ülkelerin toplantısından sonra, petrol üretiminde aşamalı olarak günlük 1,2 milyon varile varan kesinti yapılmasına karar verilmişti. Böyle bir ortamda, hiçbir zaman OPEC üyesi olmamış Umman'ın ve 1 Ocak 2019 itibariyle OPEC üyesi olmayan Katar'ın petrol üretimleri, piyasa yönünü belirleyecek kadar olmasa da stratejik katkı sağlayabilir. Dolayısıyla, Katar'ın bu kararı, ambargo kısılacındaki bir devletin stratejik kazanımlar için alabileceği riskleri de gözler önüne sermektedir.

“

Küresel LNG piyasasına bakıldığında en önemli aktörlerin Katar, Avustralya, Rusya ve ABD olduğu görülmektedir. Cezayir, Nijerya ve Malezya da LNG ihraç eden ülkeler arasındadırlar. Katar'ın bu piyasada kısa dönemdeki en önemli rakibi Avustralya olarak görülmektedir.

”

LNG Piyasasında Katar'ın Rakipleri

Şu an için dünyada LNG ihracatında lider konumda bulunan Katar, elbette bu alanda rakipsiz değildir. Katar'ın yıllık LNG üretimi 77 milyon ton civarındadır. Fakat, geçen yıldan bu yana yapılan resmî açıklamalara göre, Katar yıllık üretimini 110 milyon ton civarına yükseltmeyi planlamaktadır. Üretim kapasitesinin daha da artırıl-

ması planları, Katar'ı LNG kullanımına küresel talebin artırılmasını sağlamaya yönelik çalışmalar yapmaya itmektedir. Bu sebepten Katar, yakın rakiplerine dahi LNG alanında yatırımlar yaparak öncelikle var olan küresel talebin artmasını hedeflemektedir. Halihazırda, küresel LNG piyasasının %30'unu elinde tutan Katar'ın Çin'e 22 yıl boyunca LNG sağlayacak olması, ABD'deki LNG hatlarına 20 milyar dolar yatırım yapması ve kendi üretim kapasitesini artırma planları yapması, Körfez krizinin Katar'ı nasıl amaçlandığının tam tersine etkilediğini kanıtlar niteliktedir.

Küresel LNG piyasasına bakıldığında en önemli aktörlerin Katar, Avustralya, Rusya ve ABD olduğu görülmektedir. Cezayir, Nijerya ve Malezya da LNG ihraç eden ülkeler arasındadırlar. Katar'ın bu piyasada kısa dönemdeki en önemli rakibi Avustralya olarak görülmektedir. Küresel LNG piyasasının yüzde 22'sine sahip olan Avustralya, 2018 yılının son aylarında, bir dönem-

liğine dünyanın en büyük LNG ihracatçısı pozisyonunu Katar'dan devralmıştı. Fakat, tahminlere göre uzun vadede Avustralya'nın gerek kapasitesi ve gerekse iç piyasasında gaz fiyatlarının artması sebebiyle zor duruma düşmesi de Katar'ı bu alanda lider konuma getirmektedir. “2030 Katar Ulusal Vizyonu” gereği Katar, LNG üretim kapasitesini 2023-2024 dönemine kadar 110 milyon ton seviyesine artırmayı planlamaktadır.

Sonuç olarak, Körfez krizinin yarattığı güvenlik ikilemi ve Katar'ın daha bağımsız bir dış politika gütmesi, daha atak enerji politikaları izlemesinde etkili olmuştur. Nitekim, OPEC üyeliğinden çıkış, yıllık LNG üretiminin 110 milyon tona yükseltilmesi hedefi ve diğer LNG üreticisi ülkelere yatırım yapılarak küresel LNG arzının artırılmaya çalışılması Katar'ın enerji politikalarının uzun dönemde başarıyı hedeflediğini ve reaktif tutumlardan ziyade planlamaya dayandığını göstermektedir.

